Miejsce na naklejkę z kodem szkoły

OKE POZNAŃ

CKE

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

MARZEC ROK 2008

PRZYKŁADOWY ZESTAW ZADAŃ

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 19 stron (zadania 1 – 27). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Arkusz zawiera trzy części. Część pierwsza arkusza polega na rozwiązaniu testu, część druga wymaga analizy materiałów źródłowych, a trzecia napisania krótkiego wypracowania na jeden z podanych tematów.
3. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **100 punktów**

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

W zadaniach 1 – 5 zakreśl jedną właściwą odpowiedź.

Zadanie 1. *(1 pkt)*

Mniejszością etniczną w Polsce są

A. Litwini.

B. Romowie.

C. Ukraińcy.

D. Żydzi.

Zadanie 2. *(1 pkt)*

Projekt ustawy o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej może przedstawić

A. 1/5 ustawowej liczby posłów.

B. 100 tys. obywateli.

C. Rada Ministrów.

D. 15 senatorów.

Zadanie 3. *(1 pkt)*

Jednym z warunków rejestracji partii politycznej w Polsce jest załączenie listy z podpisami

A. 15 pełnoletnich obywateli.

B. 100 pełnoletnich obywateli.

C. 500 pełnoletnich obywateli.

D. 1000 pełnoletnich obywateli.

Zadanie 4. *(1 pkt)*

Sądy grodzkie są wydziałami w sądach

A. apelacyjnych.

B. okręgowych.

C. rejonowych.

D. wojskowych.

Zadanie 5. *(1 pkt)*

„Miałem sen, że pewnego dnia czworo moich małych dzieci będzie żyło w społeczeństwie, które nie będzie ich osądzało wedle koloru skóry, lecz wedle ich charakteru.”

Słowa te wypowiedział

A. Kofi Annan.

B. Mahatma Gandhi.

C. Butros Ghali.

D. Martin Luther King.

Zadanie 6. *(3 pkt)*

Człowiek jako istota społeczna kształtuje się w procesie socjalizacji.

A. Podaj <u>nazwy</u> dwóch faz tego procesu.

- .....
- .....

B. Określ, na czym polegają różnice między tymi fazami, uwzględniając

- grupy wpływające na jednostkę: .....

….....

- aktywność jednostki: …….....

….....

Zadanie 7. *(3 pkt)*

Na schemacie przedstawiono klasyfikację grup społecznych. Wyszczególnione rodzaje grup zostały oznaczone literami A – F. Dokonaj klasyfikacji przykładowych grup społecznych, wpisując w każde pole tabeli odpowiednią literę ze schematu.

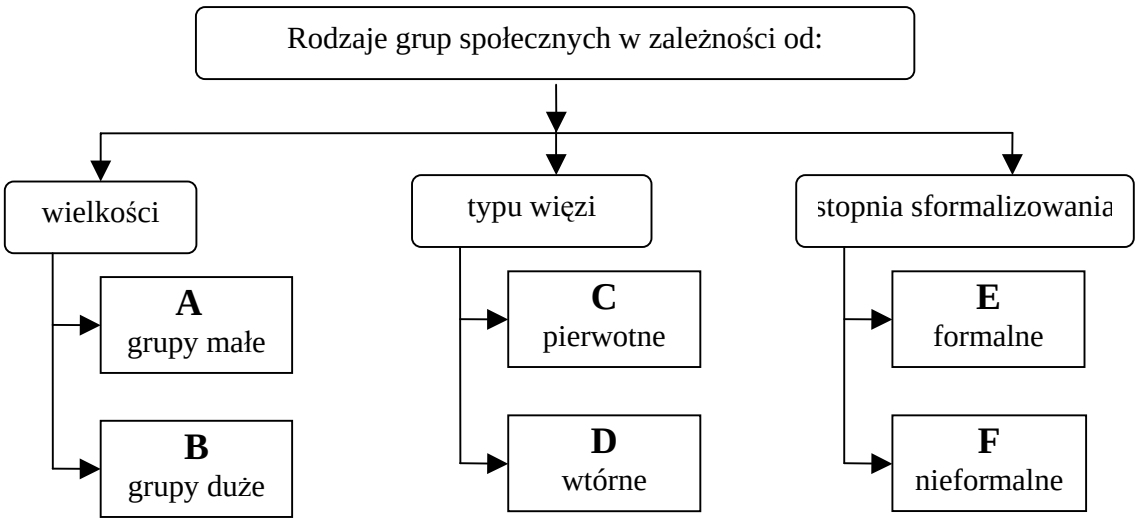

Kryterium / **Przykład grupy**	wielkość	typ więzi	stopień sformalizowania
I. grupa przyjaciół			
II. wojsko			
III. międzynarodowa organizacja charytatywna			

Zadanie 8. *(2 pkt)*

Uporządkuj chronologicznie wydarzenia związane z ochroną praw człowieka, wpisując literę A przy najwcześniejszym, a literę B przy najpóźniejszym spośród nich.

1. Powołanie Wysokiego Komisarza ONZ ds. Praw Człowieka.	
2. Podpisanie Karty Narodów Zjednoczonych	
3. Uchwalenie Deklaracji Praw Człowieka.	
4. Utworzenie Rady Europy.	
5. Przyjęcie Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.	

Zadanie 9. *(5 pkt)*

Społeczeństwo jest zbiorowością dynamiczną, podlegającą nieustannym zmianom.

A. Wyjaśnij pojęcie ruchliwości pionowej.

.....

.....

B. Wskaż dwie przyczyny występowania tego procesu.

- .....
- .....

C. Podaj <u>nazwy</u> zjawisk będących konsekwencjami ruchliwości pionowej.

- .....
- .....

Zadanie 10. *(6 pkt)*

Wpisz w odpowiednie miejsca tabeli informacje dotyczące dokumentów uważanych za kluczowe dla integracji europejskiej.

Data podpisania	**Miejscowość**	**Najważniejsze postanowienie**
1992		
	Amsterdam	
		Nowy podział głosów w Radzie UE i nowe zasady reprezentacji państw w instytucjach wspólnotowych, np. Komisji Europejskiej.

W zadaniach 11 – 13 zaznacz, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe, wpisując w odpowiednich miejscach w tabeli Prawda lub Fałsz.

Zadanie 11. *(4 pkt)*

Ordynacje wyborcze w RP

	Zdania	**Prawda** lub **Fałsz**
A.	Wybory do Senatu są proporcjonalne.	
B.	Na urząd Prezydenta RP można zostać wybranym tylko raz.	
C.	Zabronione jest łączenie mandatu posła i senatora.	
D.	O ważności wyborów do Sejmu i Senatu orzeka Sąd Najwyższy.	

Zadanie 12. *(4 pkt)*

Organizacja Narodów Zjednoczonych

	Zdania	**Prawda** lub **Fałsz**
A.	Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości jest organem sądowym ONZ.	
B.	Polska jest jednym z państw-założycieli ONZ.	
C.	Radę Bezpieczeństwa ONZ tworzy pięciu członków stałych i pięciu niestałych.	
D.	UNESCO jest wyspecjalizowaną organizacją Narodów Zjednoczonych do spraw oświaty, nauki i kultury.	

Zadanie 13. *(4 pkt)*

Postawy wobec narodu

	Zdania	**Prawda** lub **Fałsz**
A.	Internacjonalizm uznaje, że ojczyzną człowieka jest cały świat.	
B.	Ksenofobia to postawa zakładająca pomoc innym narodom.	
C.	Apartheid polega na segregacji ludzi według rasy.	
D.	Nacjonalizm głosi nadrzędność interesu narodowego nad indywidualnym.	

Zadanie 14. *(4 pkt)*

Przyporządkuj nazwom organizacji znanych z działalności terrorystycznej ich opis, wpisując w odpowiednie miejsca cyfry 1 – 5.

A.	Al–Kaida	1. Libańskie ugrupowanie szyickie wspierane przez Syrię, dokonujące ataków zbrojnych na Izrael.
B.	ETA	2. Międzynarodowa organizacja odpowiedzialna za przeprowadzenie w ostatnich latach zamachów w Londynie i w Madrycie.
C.	Hamas	3. Organizacja walcząca na pograniczu terytoriów Hiszpanii i Francji o utworzenie niepodległego Kraju Basków.
D.	Hezbollah	4. Islamska organizacja zbrojna walcząca o suwerenność Palestyny, aktualnie sprawująca władzę w Strefie Gazy.
		5. Ugrupowanie walczące o utworzenie samodzielnego państwa Tamilów w północno-wschodniej części Sri Lanki.

A. ....., B. ....., C. ....., D. .....

Zadanie 15. *(6 pkt)*

Na mapie przedstawiającej współczesny podział administracyjny Polski zaznaczono literami województwa, które sąsiadują z województwem łódzkim. Do tabeli wpisz odpowiednie nazwy województw oraz miast – siedzib wojewodów.

litera	nazwa województwa	nazwa miasta - siedziby wojewody
A		
B		
C		
D		
E		
F		

Zadanie 16. *(3 pkt)*

Wpisz w odpowiednie miejsca pełne nazwy organizacji międzynarodowych, których symbolami są zamieszczone poniżej flagi (w oryginale tło jest niebieskie).

A. ..... B. ..... C. .....

....

Zadanie 17. *(4 pkt)*

Uzupełnij tabelę, przyporządkowując właściwe pojęcie do definicji.

	Definicja	**Pojęcie**
A.	Karalność przestępstwa ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia minęła określona ilość lat.	
B.	Wydanie przez sąd wyroku, w treści którego stwierdzono, że osoba nie popełniła zarzucanych jej czynów.	
C.	Złagodzenie lub zlikwidowanie skutków prawomocnego skazania stosowane przez Prezydenta RP.	
D.	Wniesienie przez prokuratora do sądu pisma określającego zarzuty wobec osoby, rozpoczynające drugi etap postępowania karnego.	

Pojęcia: *amnestia, oskarżenie, przedawnienie, ułaskawienie, uniewinnienie*

Zadanie 18. *(4 pkt)*

Uzupełnij tekst, wpisując w luki odpowiednie wyrazy.

W 1989 roku w bloku państw komunistycznych doszło do wydarzeń nazwanych później A)„..... .....”. Symbolem podjętych w lutym rozmów polskich opozycjonistów z przedstawicielami władz stał się B) .... Skutkiem tego wydarzenia były wybory w czerwcu i powołanie we wrześniu na stanowisko Prezesa Rady Ministrów Pana C) .... Równie łagodny przebieg miały wydarzenia w Czechosłowacji, które określono mianem D) „..... .....”.

A) Podaj nazwę wydarzenia. B) Podaj, jak określa się rozmowy prowadzone między opozycją a przedstawicielami władz. C) Podaj imię i nazwisko osoby. D) Podaj nazwę wydarzenia.

Zadanie 19. *(1 pkt)*

Wybierz i podkreśl właściwy tytuł zamieszczonej poniżej mapy.

A. Państwa NATO w 1998 roku.

B. Państwa Unii Europejskiej w 2000 roku.

C. Państwa strefy euro w 2002 roku.

Źródło: opracowanie własne

Zadanie 20. *(2 pkt)*

Fotografię wykonano w Nowym Jorku w 1997 roku. Podaj tożsamość osób oznaczonych literami A i B .

Postać A: .....

.....

Postać B: .....

.....

Źródło: http://foto.pap.com.pl/Galerie

Zadanie 21. *(8 pkt)*

Na mapie literami A, B, C, D oznaczono państwa europejskie. Uzupełnij poniższą tabelę wpisując nazwy tych państw oraz poprzez wpisanie słów *tak* lub *nie* określając ich członkostwo w organizacjach międzynarodowych.

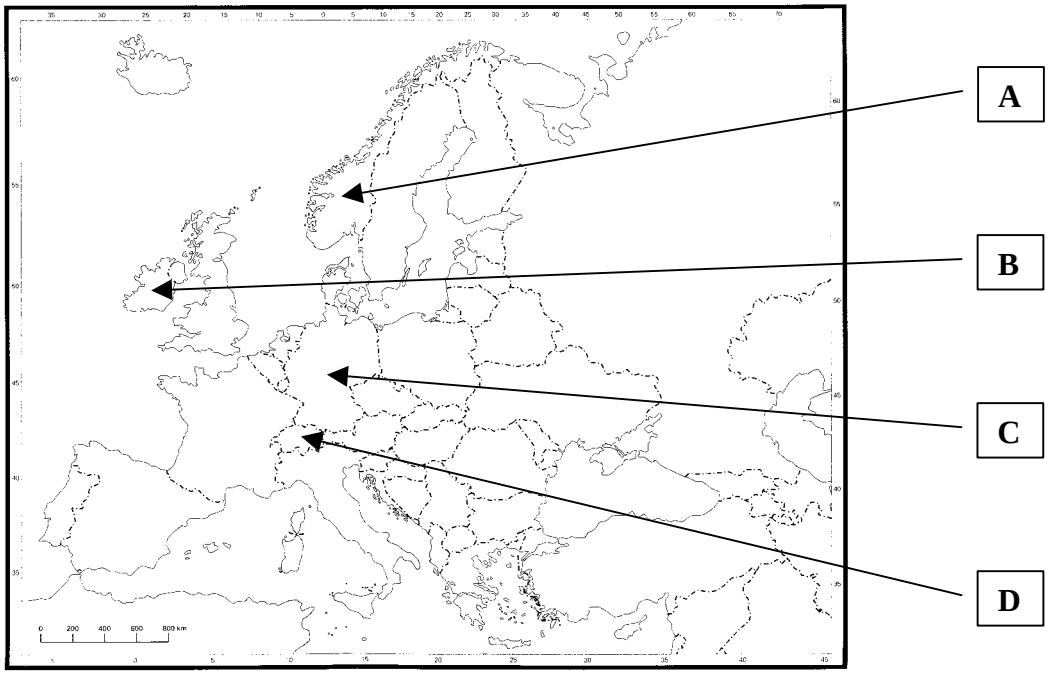

Źródło: Meridian-Skaner Sp. z.o.o.

Przykład	**Nazwa państwa**	Przynależność do UE ***tak*** lub ***nie***	Przynależność do NATO ***tak*** lub ***nie***
A			
B			
C			
D			

Zadanie 22. *(8 pkt)*

Na podstawie fragmentu Konstytucji Rzeczypospolitej z 2 kwietnia 1997 roku wykonaj polecenia.

KONSTYTUCJA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Rozdział V: *PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ*

Art. 127.

(…)

3. Na Prezydenta Rzeczypospolitej może być wybrany obywatel polski, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 35 lat i korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu. Kandydata zgłasza co najmniej 100 000 obywateli mających prawo wybierania do Sejmu.
4. Na Prezydenta Rzeczypospolitej wybrany zostaje kandydat, który otrzymał więcej niż połowę ważnie oddanych głosów. Jeżeli żaden z kandydatów nie uzyska wymaganej większości, czternastego dnia po pierwszym głosowaniu przeprowadza się ponowne głosowanie.
5. W ponownym głosowaniu wyboru dokonuje się spośród dwóch kandydatów, którzy w pierwszym głosowaniu otrzymali kolejno największą liczbę głosów.

Art. 131.

1. Jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej nie może przejściowo sprawować urzędu, zawiadamia o tym Marszałka Sejmu, który tymczasowo przejmuje obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej. Gdy Prezydent Rzeczypospolitej nie jest w stanie zawiadomić Marszałka Sejmu o niemożności sprawowania urzędu, wówczas o stwierdzeniu przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej rozstrzyga Trybunał Konstytucyjny na wniosek Marszałka Sejmu. W razie uznania przejściowej niemożności sprawowania urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Trybunał Konstytucyjny powierza Marszałkowi Sejmu tymczasowe wykonywanie obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej.
2. Marszałek Sejmu tymczasowo, do czasu wyboru nowego Prezydenta Rzeczypospolitej, wykonuje obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej w razie:
   1) śmierci Prezydenta Rzeczypospolitej,
   2) zrzeczenia się urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej,
   3) stwierdzenia nieważności wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej lub innych przyczyn nieobjęcia urzędu po wyborze,
   4) uznania przez Zgromadzenie Narodowe trwałej niezdolności Prezydenta Rzeczypospolitej do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia, uchwałą podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego,
   5) złożenia Prezydenta Rzeczypospolitej z urzędu orzeczeniem Trybunału Stanu.
3. Jeżeli Marszałek Sejmu nie może wykonywać obowiązków Prezydenta Rzeczypospolitej, obowiązki te przejmuje Marszałek Senatu.
4. Osoba wykonująca obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej nie może postanowić o skróceniu kadencji Sejmu.

Art. 141.

1. W sprawach szczególnej wagi Prezydent Rzeczypospolitej może zwołać Radę Gabinetową. Radę Gabinetową tworzy Rada Ministrów obradująca pod przewodnictwem Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 145.

1. Prezydent Rzeczypospolitej za naruszenie Konstytucji, ustawy lub za popełnienie przestępstwa może być pociągnięty do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu.
2. Postawienie Prezydenta Rzeczypospolitej w stan oskarżenia może nastąpić uchwałą Zgromadzenia Narodowego podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego na wniosek co najmniej 140 członków Zgromadzenia Narodowego.
3. Z dniem podjęcia uchwały o postawieniu Prezydenta Rzeczypospolitej w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu sprawowanie urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej ulega zawieszeniu. Przepis art. 131 stosuje się odpowiednio.

Rozstrzygnij, czy działania opisane w punktach A – H, są zgodne z przepisami konstytucji. Następnie do tabeli wpisz *tak* lub *nie* oraz podaj numer artykułu i ustępu ustawy zasadniczej, który reguluje określone zagadnienie.

	Opis sytuacji	**tak** lub **nie**	**Numer art. i ust.**
A.	Prezydent Rzeczypospolitej zwołał posiedzenie Rady Ministrów pod swoim przewodnictwem.		
B.	Państwowa Komisja Wyborcza zarejestrowała kandydata na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej, który ukończy 35 rok życia w dniu zaprzysiężenia.		
C.	Marszałek Sejmu zwrócił się do Trybunału Stanu z wnioskiem o stwierdzenie przeszkody w sprawowaniu urzędu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.		
D.	Podczas posiedzenia Sejmu 400 posłów przyjęło wniosek o postawienie Prezydenta Rzeczypospolitej przed Trybunałem Stanu.		
E.	Marszałek Sejmu tymczasowo przejął obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej, ponieważ Prezydent RP nie może przejściowo sprawować urzędu.		
F.	Marszałek Senatu wykonujący obowiązki Prezydenta Rzeczypospolitej postanowił o skróceniu kadencji Sejmu.		
G.	Państwowa Komisja Wyborcza odmówiła zarejestrowania kandydata na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej, mimo dołączenia imiennej listy 98 tys. obywateli mających czynne prawo wyborcze.		
H.	Pierwszą turę wyborów prezydenckich wyznaczono na 9. grudnia, a drugą turę na 23. grudnia.		

Zadanie 23. *(4 pkt)*

Spośród poniżej podanych zdań wybierz cztery zdania wyrażające opinię i cztery zdania opisujące fakty. Odpowiednie cyfry wpisz do kratek.

1. W 2003 roku przypadają dwie rocznice związane z uczestnictwem przedstawicieli Polski w misjach pokojowych ONZ oraz innych organizacji międzynarodowych.

2. W latach 1953-2003 ponad 47 tys. polskich żołnierzy i osób cywilnych pełniło służbę w 54 misjach pod błękitną flagą Organizacji Narodów Zjednoczonych i z mandatu innych organizacji międzynarodowych.

3. W związku z uczestnictwem Wojska Polskiego w operacjach antyterrorystycznych, problematyka służby wojskowej poza granicami kraju budzi powszechne zainteresowanie.

4. Stowarzyszenie Kombatantów Misji Pokojowych ONZ (SKMP ONZ) w Polsce zostało zarejestrowane w 1999 roku, jako pozarządowa organizacja non-profit.

5. Stowarzyszenie wspiera wysiłki specjalistów - lekarzy i psychologów, którzy dążą do ulepszenia systemu doboru kandydatów do udziału w misjach pokojowych oraz wsparcia podczas misji i po powrocie do kraju.

6. Istnieje przekonanie, że przed 1989 rokiem udział w misji pokojowej traktowano w Wojsku Polskim jako nagrodę, a weteranów tych misji jako wybrańców losu.

7. Stały wzrost udziału liczby polskich żołnierzy w misjach zagranicznych spowodowało konieczność stworzenia warunków prawnych i organizacyjnych umożliwiających monitoring ich stanu zdrowia.

8. W odczuciu kadry wojskowej udział w misjach pokojowych zwartych pododdziałów wpłynął korzystnie na zmianę stosunku do uczestników misji w ich macierzystych jednostkach.

9. Wspólnota przeżyć najlepiej integruje środowisko rodzin żołnierzy.

10. Koszty tego wsparcia powinny stanowić immanentny składnik środków przeznaczanych na uczestnictwo w operacji pokojowej.

Źródło: na podstawie, S.Ilnicki, „Polacy w służbie pokoju 1953-2003”, referat wygłoszony na konferencji w Vordingborg 2003r.[w:] http://skmponz.w.interia.pl

Opinie				
Fakty				

Zadanie 24. *(3 pkt)*

Zapoznaj się z wykresem i wykonaj polecenie.

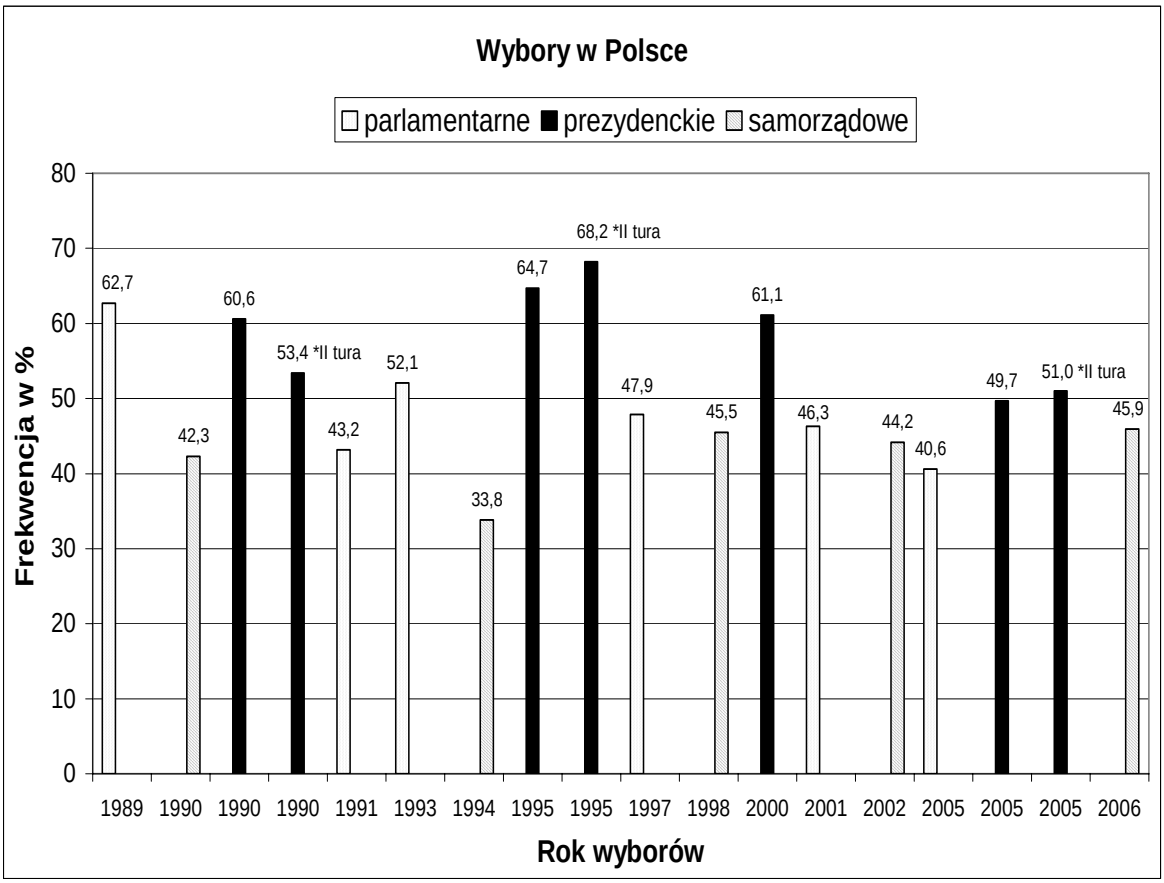

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza

Napisz, ile wyniosła frekwencja w wyborach:

A. samorządowych, w których wybierano rady powiatów I kadencji

.....

B. do „sejmu kontraktowego”

.....

C. zarządzonych po rozwiązaniu Sejmu RP przez Prezydenta Lecha Wałęsę

.....

Zadanie 25. *(4 pkt)*

Na podstawie źródeł A i B wykonaj polecenia.

Źródło A

Ludzie mieszkający na obszarze ograniczonego użytkowania wokół wojskowego lotniska Poznań Krzesiny narażeni będą na ogromny hałas, gdy w przyszłym roku zaczną tam stacjonować samoloty F-16. Huk maszyn – słyszany w dzień i w nocy – wpłynie niekorzystnie na samopoczucie mieszkańców, a jednocześnie spowoduje spadek wartości domów i działek […] Istnienie strefy oznacza dla właścicieli wiele ograniczeń, ale też daje im pewne korzyści. Jeżeli hałas sprawi, że korzystanie z nieruchomości w sposób dotychczasowy lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem będzie niemożliwe lub znacznie ograniczone – właściciel może zażądać wykupienia nieruchomości lub jej części […]. Szef Wojskowego Zarządu Infrastruktury w Poznaniu, informuje, że do podjęcia starań o odszkodowanie wystarczy list (najlepiej polecony, bo chodzi o datę nadania) ze stosownym żądaniem […]. Co oznacza utworzenie obszaru ograniczonego użytkowania? To przede wszystkim zmiana stanu prawnego w kwestii zagospodarowania terenów leżących w zasięgu hałasu przekraczającego poziom dopuszczalny i prawna możliwość na wystąpienie o odszkodowanie. Obszar ograniczonego użytkowania podzielono na 5 stref A, B, C, D i E – zróżnicowanych ze względu na występujący na ich obszarze długotrwały hałas.

Źródło:„Wojsko zapłaci za hałas”, „Głos Wielkopolski” 21/09/2005

A. Na podstawie źródła A oceń, czy w wystarczającym stopniu zabezpieczono prawa mieszkańców terenów przylegających do lotniska wojskowego. Odpowiedź uzasadnij.

….....

….....

….....

….....

Źródło B

[…] W najbliższym czasie Amerykanie zdecydują się złożyć nam propozycję zlokalizowania baz w Polsce i powinniśmy tę ofertę przyjąć – mówi Janusz Onyszkiewicz, były minister obrony narodowej. Największe, poza Świętoszowem, szanse na przyciągnięcie US Army mają Poznań i Powidz – powstaną tam bazy lotnicze. Atutem lotniska wojskowego Poznań Krzesiny jest sąsiedztwo dużego miasta i dogodne połączenia komunikacyjne. Atutem wielkopolskiego Powidza jest natomiast gotowa infrastruktura wojskowa wraz z garnizonami […]. Według dzisiejszych nieoficjalnych obliczeń, po utworzeniu baz amerykańska armia zatrudni w Polsce 7-10 tys. cywilów. Dzięki obecności wojsk USA w naszym kraju powstanie dodatkowo 10-15 tys. miejsc pracy w firmach pracujących na rzecz baz. Pierwsza baza wojsk USA w Polsce zostanie utworzona już w 2004 roku.

Źródło: Piotr Kudzia „Przyczółek Polska”, Wprost, nr 1082, 24/08/2003

B. Wskaż dwie różnice w przedstawianiu problematyki baz wojskowych, występujące w źródłach A i B.

- .....

…….....

- .....

…….....

Zadanie 26. *(1 pkt)*

Napisz, jaki problem porusza autor poniższego rysunku satyrycznego.

Źródło: http://ludzie.wprost.pl/sawka

…….....

…….....

Zadanie 27. *(12 pkt)*

W Twojej miejscowości ma powstać baza wojsk NATO. Napisz list do miejscowej gazety, w którym przedstawisz swoje stanowisko w tej nurtującej społeczność lokalną sprawie. Uwzględnij w swojej wypowiedzi aspekt polityczny, społeczny, ekonomiczny i ekologiczny, podając po dwa argumenty do każdego z nich. Odnieś się także do wybranego kontrargumentu. Wykorzystaj materiał z zadania 25.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS